

1. ASCENDENCIA DE CIRO E MORTE DE DARÍO. *Anábasis* 1.1.1

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρείος καὶ ὑπώτετε τελευτῆν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῶ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε. Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι ἐς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβῶν Τισσαφέρην ὡς φίλον.

NOTAS:

Δαρείος, -ου ὁ: Darío (aquí Darío II, gran rei persa do s. V a. C.) Παρυσάτις, -ιδος ἡ: Parisátide (esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes) Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (aquí Artaxerxes II, rei persa 404-361 a. C.) Κῦρος, -ου ὁ: Ciro (Ciro o Novo, príncipe persa) ἠσθένει: de ἀσθενέω τῶ παῖδε ἀμφοτέρω: nom. e ac. de dual παρῶν ἐτύγχανε: ver τυγχάνω acompañado de participio. παρῶν de παρ-εἶμι 2: “estaba por casualidade”. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς: ἀρχή con significado de “provincia” ἀπέδειξε: aor. ind. act. ἀπο-δείκνυμι, “designar, nomear” ἐς = εἰς Καστωλός, -ου ὁ: Castolo (río cercano a Sardes) λαβῶν: part. aor. de λαμβάνω Τισσαφέρης, -ου ὁ: Tisafernes (sátrapa persa)

2. CAUSAS DA REBELIÓN DE CIRO. *Anábasis* 1.1.3

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεῖς, βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἦν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.

NOTAS:

κατέστη: aor. de ind. act. de καθ-ίστημι Ἀρταξέρξης, -ου ὁ: Artaxerxes (aquí Artaxerxes II, rei persa 404-361 a. C.) Τισσαφέρης, -ου ὁ: Tisafernes (sátrapa persa) διαβάλλει: “acusar a alguén (ac.) de algo (or. de ὡς)” Κῦρος, -ου ὁ: Ciro ἐπιβουλεύει: opt. oblicuo, traducir por imperfecto ὡς ἀποκτενῶν: ἀποκτενῶν part. de fut. de ἀπο-κτείνω, con valor final pola conxunción ὡς. ἐπὶ τὴν ἀρχήν: ἀρχή con significado de “provincia” ἀπῆλθε: de ἀπ-έρχομαι ἀτιμασθεῖς: part. de aor. pas. nom. sing. de ἀτιμάζω ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ: “baixo o seu irmán” ἦν δύνηται: condicional, introducida por ἦν < ἐάν, con verbo en subxuntivo: se puidese. Παρυσάτις, -ιδος ἡ: Parisátide (esposa de Darío II, nai de Ciro e Artaxerxes) ὑπῆρχε: de ὑπ-άρχω, aquí con dat. “estar a favor, apoiar”.

3. DESCRICIÓN DO PALACIO REAL DE CIRO EN CELENAS. *Anábasis* 1.2.7

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κῦρος βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας, ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρην ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός. αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ῥεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως.

NOTAS:

ἐξελαύνει: *o seu suxeito elíptico sería τὸ στράτευμα, “o exército” Κελαιναί, -ῶν αἰ: Celenas (cidade de Frixia) Φρυγία, -ας ἡ: Frixia (rexión central de Asia Menor) Κύρος, -ου ὁ: Ciro βασιλεία: βασιλείον, -ου τὸ “palacio real” πότε... βούλοιο: verbo en optativo “cando / cada vez que quería”. Μαίανδρος, -ου ὁ: Meandro (río de Asia Menor)*

4. CIRO COMUNICA AOS GREGOS O VERDADEIRO FIN DA EXPEDICIÓN. *Anábase 1.4.11*

ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν· καὶ πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ Κύρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν

NOTAS:

Εὐφράτης, -ου ὁ: Éufrates Θάψακος, -ου ἡ: Tápsaco (cidade ás beiras do Éufrates) Βαβυλῶν, -ονος ἡ: Babilonia ἔσοιτο: futuro de optativo de εἰμί, optativo oblicuo, trádúzase por imperfecto.

5. DESCRICIÓN DA REXIÓN DA MARXE DEREITA DO ÉUFRATES. *Anábase, 1.5.1*

ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμόν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμούς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὀμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου δὲ πληρῆς· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλοὶ δὲ στρουθοὶ αἰ μεγάλοι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἵππεῖς ἐνίοτε ἐδίωκον.

NOTAS:

ἐξελαύνει: *o seu suxeito, Ciro e o seu exército, está sobreentendido. Ἀραβία, -ας, ἡ: Arabia Εὐφράτης, -ου ὁ: Éufrates ἐνῆν: de ἔν-εἰμι τι καὶ ἄλλο: “algunha outra cousa” con xt. partitivos ὕλης ἢ καλάμου ἐνῆσαν: de ἔν-εἰμι*

6. MORTE DE CIRO. *Anábase 1.8.26*

Σὺν τούτοις δὲ ὢν Κύρος καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν “τὸν ἄνδρα ὀρῶ” ἔτετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος [...]. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· [...] Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

NOTAS:

Σὺν τούτοις: “nestas circunstancias” Κύρος, -ου ὁ: Ciro ἠνέσχετο: aor. de ἀν-έχω, “conterse” εἰπὼν: part. aor de λέγω ἔτετο: impf. de ἴημι παίοντα δ' αὐτὸν: refírese a Ciro: “a el cando atacaba” ἀπέθανε: de ἀποθνήσκω ἔκειντο: impf. de κεῖμαι

7. DESÁNIMO DOS GREGOS ANTE AS DIFICULTADES ÁS QUE SE ENFRONTAN. *Anábase 3.1.3*

ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανον ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὐς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακεείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

NOTAS:

ἀθύμως ἔχοντες: *ver* ἔχω *con adverbio* (= εἰμί + adxectivo) τὰ ὅπλα: “campamento” ἦλθον: *de* ἔρχομαι ὄψεσθαι: *fut. de* ὁράω

8. DESCRICIÓN DA REXIÓN DO RÍO TELEBOAS. *Anábase 4.4.3*

ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο. ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὅποτε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.

NOTAS:

ὑπερῆλθον, ἐπορεύθησαν: *os seus suxeitos están sobreentendidos, os soldados, os homes de Xenofonte.*
ὑπερῆλθον: *aor. de* ὑπερ-ἔρχομαι Τίγρης, -ητος ὁ: Tigris Τηλεβόας, -ου ὁ: Teleboas Ἀρμενία, -ας ἡ: Armenia Τιρίβαζος, -ου ὁ: Tiribazo (*sátrapa persa*) γενόμενος: *de* γίγνομαι παρείη: *pres. de optativo de* παρ-εἶμι 2, *tradúzase por imperfecto.*

9. DESCRICIÓN DUN POBOADO ARMENIO. *Anábase 4.5.25*

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος ἐν κρατῆρσιν.

10. O EXÉRCITO GREGO AVISTA POR FIN O MAR E ESTOUPA DE ΧΥΒΙΛΟ. *Anábase 4.7.24*

καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν “θάλαττα, θάλαττα” καὶ παρεγγυόντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύνοντες. καὶ ἑξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν.

NOTAS:

ἀκούουσι: *o seu suxeito sobreentendido é Xenofonte e os seus homes.* **βοώντων τῶν στρατιωτῶν...** καὶ **παρεγγυώντων:** *xent. réxime de ἀκούουσι* **ἀφίκοντο:** *de ἀφ-ικνέομαι* **κολωνόν:** “título, morea” (con carácter conmemorativo)

11. OS GREGOS DESPIDEN O GUÍA. *Anábase 4.7.27*

Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Ἕλληνες τὸν ἡγεμόνα ἀποπέμπουσι δῶρα **δόντες ἀπὸ κοινοῦ** ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ **ἔλαβε** πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ **δείξας** αὐτοῖς **οὗ** σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται εἰς **Μάκρωνας**, ἐπεὶ ἐσπέρα **ἐγένετο**, ᾗχετο τῆς νυκτός. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ **Μακρώνων** σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα.

NOTAS:

δόντες: *part. de aor. activo de δίδωμι ἀπὸ κοινοῦ:* *lit. “do común”, do fondo común, do que tiñan en común* **ἦται:** *impf. de αἰτέω* **ἔλαβε:** *de λαμβάνω* **δείξας:** *part. de aor. de δείκνυμι* **οὗ:** *adv. “onde”* **Μάκρωνες, -ων** **οἰ:** *macrones (pobo de Trapezunte, no norte da actual Turquía, ás beiras do Mar Negro)* **ἐγένετο:** *de γίγνομαι*

12. EFECTOS DO FRÍO. *Anábase 7.4.3*

ἦν δὲ χιῶν πολλὴ καὶ ψῦχος οὕτως ὥστε τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον **ἐπήγνυτο** καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκαίοντο καὶ ὤτα. καὶ τότε δῆλον **ἐγένετο οὗ ἕνεκα** οἱ **Θραῖκες τὰς ἀλωπεκᾶς** ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὠσί, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ **τοῖς στέροισι** ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς.

NOTAS:

ἐπήγνυτο: *impf. de πήγνυμι* **ἐγένετο:** *de γίγνομαι* **οὗ ἕνεκα:** “por que causa” **Θραῖς, Θράκος, ὄ:** *Tracio (habitante de Tracia)* **τὰς ἀλωπεκᾶς:** “peles de raposa” **τοῖς στέροισι:** “as costas”